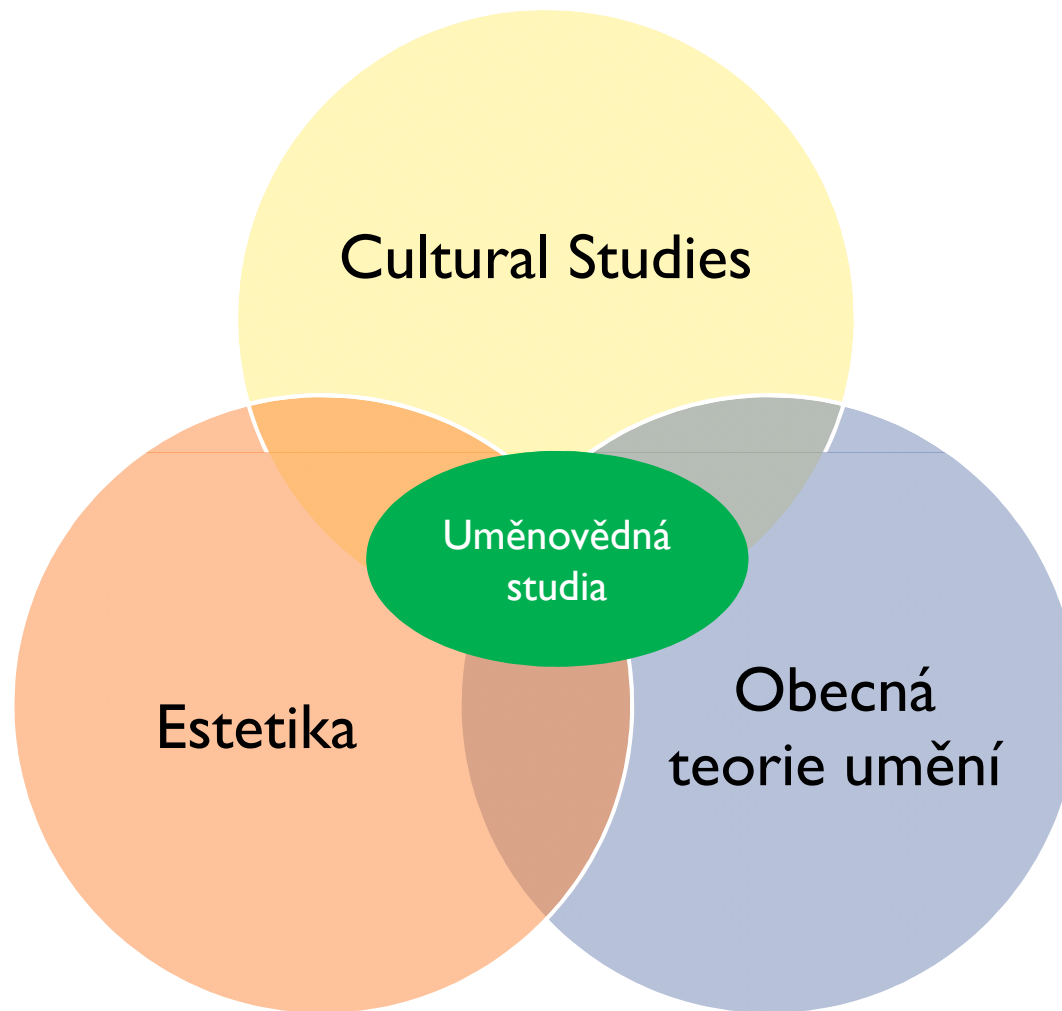

Co jsou uměnovědná studia?

Úvod do uměnovědných studií

Uměnovědná studia... obor ležící na průniku několik samostatných oborů

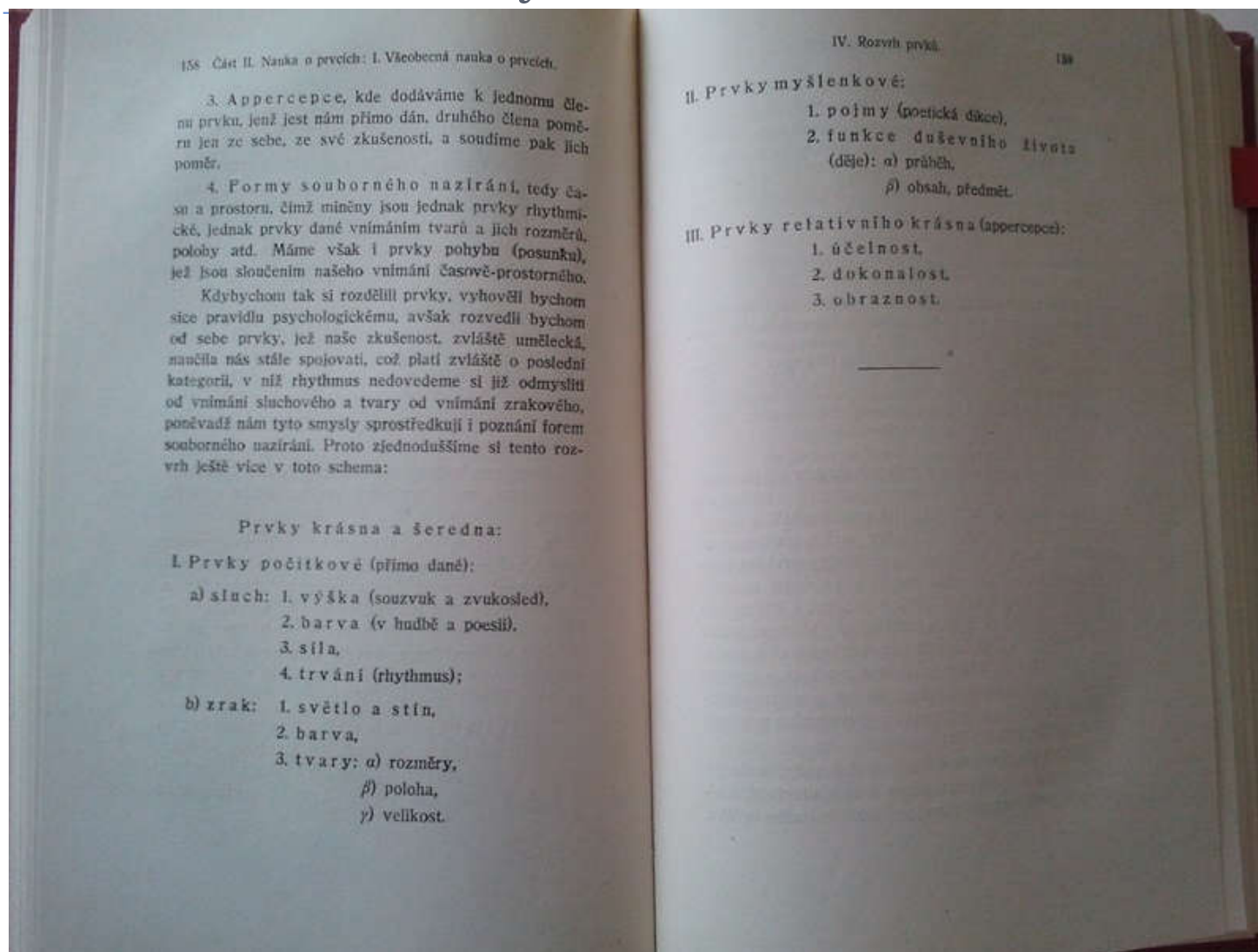
Estetika

- ▶ Často se tímto pojmem označuje filozofická „nauku o krásnu“
- ▶ Ale název dal oboru až Alexander Gottlieb Baumgarten (1714-62) spisem *Aesthetica* z roku 1750
 - ▶ *Aesthetica* – od řec. αἴσθησις (aísthésis) – smyslové vnímání; tj. nauka o smyslovém vnímání (tedy v jeho pojetí nejde o nauku o krásnu!!)
- ▶ Pojetí estetiky tedy i u různých autorů v minulosti i dnes kolísá (a prolíná se) mezi těmito 3 základními přístupy:
 - ▶ teorie smyslového poznání
 - ▶ teorie krásna
 - ▶ teorie umění

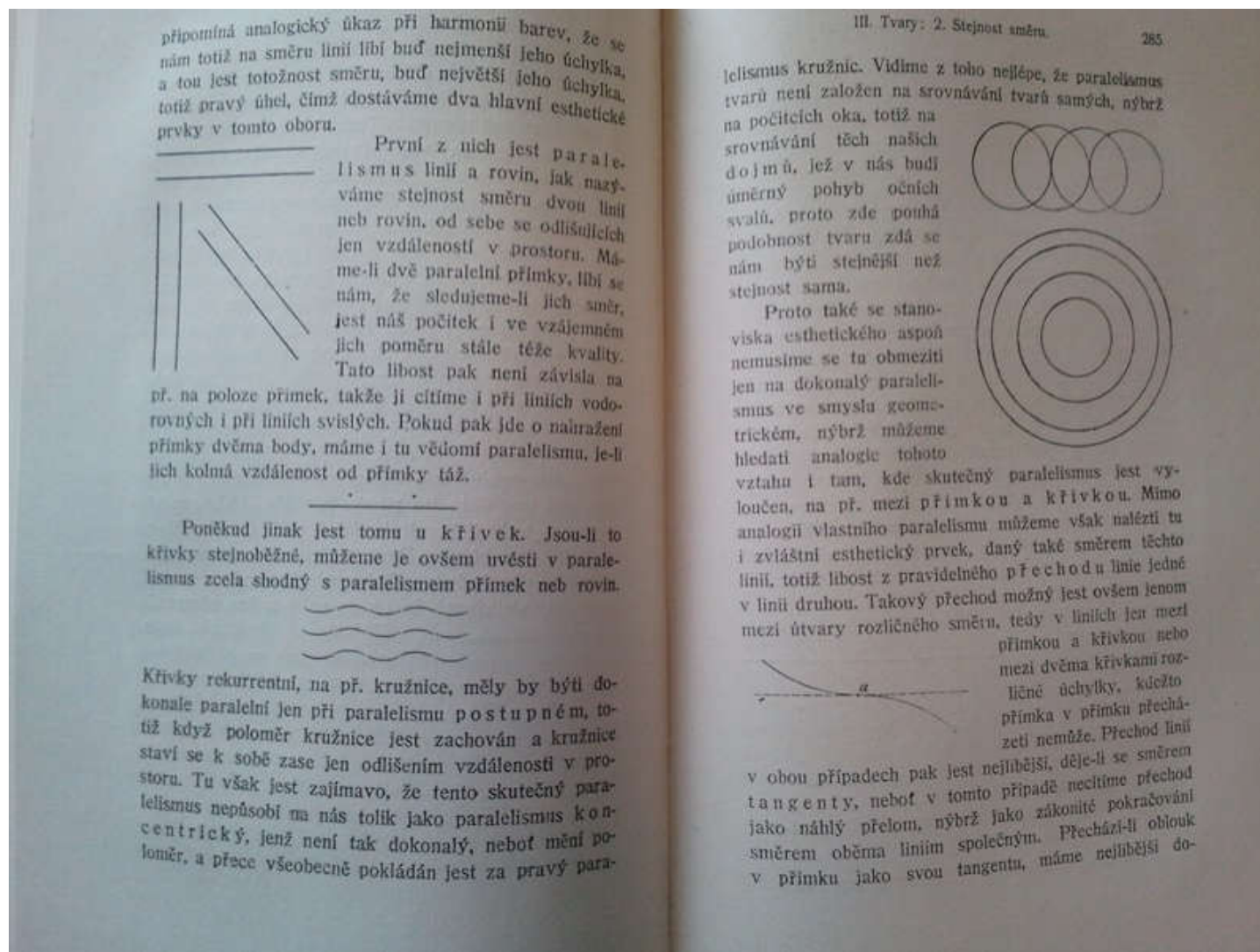
Obecná teorie umění

- ▶ Vyrůstá z empirické (tj. na zkušenosti založené) opozici vůči spekulativní (tj. rozumové) filozofické estetice
- ▶ Max Dessoir a Emil Utitz – na počátku 20. století přišli s pojmem „Allgemeine Kunstwissenschaft“ (Obecná uměnověda)
- ▶ V českém prostředí např.:
 - ▶ *Hostinského Esthetika* (ed. Z. Nejedlý), 1921
 - ▶ Jaroslav Volek : *Základy obecné teorie umění*, 1968
- ▶ Zabývá se klasifikací umění, formálními prvky umění (barvy, zvuky, materiály, pohyby, apod.) a jejich vzájemnými vztahy
- ▶ Zahrnuje také různé empiricky zaměřené přístupy k umění (např. sociologie umění, psychologie umění, akustická/optická analýza umění, apod.)

Ukázka u Hostinského Esthetiky

Ukázka u Hostinského Esthetiky

Cultural Studies (Kulturální studia)

- ▶ 2 základní myšlenkové zdroje:
 - ▶ 1. Britský (strukturální) marxismus
 - ▶ Také tzv. kulturalismus
 - ▶ Richard Hoggart, E.P.Thompson
 - ▶ Raymond Williams, *Culture and Society*, 1958
 - ▶ Center for Contemporary Cultural Studies, založeno při University of Birmingham v roce 1964
 - ▶ „od estetiky k antropologii“
 - ▶ 2. Francouzský strukturalismus
 - ▶ Roland Barthes, *Mythologie*, 1957
 - ▶ Paul-Michel Foucault

Vymezení Kulturních studií

▶ **What is Cultural Studies?**

- ▶ Cultural studies (CS) is concerned **with subjectivity and power** – how human subjects are formed and experience their lives in cultural and social space. CS blends methods and issues from economics, politics, media and communication studies, sociology, literature, education, the law, science and technology studies, anthropology, and history, with a particular focus on gender, race, class, and sexuality in everyday life. It represents, in broad terms, the commingling of textual and social theory, under the sign of a commitment to progressive social change.
- ▶ Rather than limiting its focus to canonical works of art, governmental history, or quantitative social data, **CS devotes time to subcultures, popular media, music, clothing, and sport**. By looking at how culture is used and transformed by "ordinary" and "marginal" social groups, CS sees them not simply as consumers, but also **potential producers of new social values and cultural languages**. This focus on **relations of consumption and the socialization** of commodities foregrounds the centrality of the communications media in everyday life.

Dialektika kulturních studií

- ▶ Jonathan Culler, *Krátký úvod do literární teorie*, Brno 2002, s.54:
 - ▶ „...hnací silou kulturních studií je napětí mezi touhou znovu objevit populární kulturu jako projev lidí či dát slovo kultuře skupin stojících na okraji a studiem masové kultury jako vnucované ideologie, jako represivní ideologické formace.“
 - ▶ blízkost k mediálním a komunikačním studiím
 - ▶ zájem o populární kulturu

Kulturální studia – některé pojmy

- ▶ Diskurz – „jak se o věcech/lidech/jevech mluví“
 - ▶ Foucaultova analýza diskuzu:
 - ▶ ...významy se v jazyce vyvíjejí a také nově generují...
 - ▶ ...“režim pravdy“ ...pravidla vzniku usměrňovaných způsobů vyjadřování o věcech... (např. často dnes zmiňovaná „politická korektnost“)
 - ▶ ...nejde jen o to o čem se mluví, ale i kdo, kdy a kde (tzv. diskurzivní formace), tzn. že diskurz není neutrálním médiem...

- ▶ Kulturní politika
 - ▶ ...(kdo a jak má) moc pojmenovávat a legitimizovat běžné i oficiální výklady sociálního a kulturního světa...
 - ▶ ...různé významy a verze světa spolu soutěží...

- ▶ Angažovanost
 - ▶ snaha o společenskou změnu/proměnu

Příbuzné žánry a vědní disciplíny k uměnovědným studiím

- ▶ **Obecné uměnovědné žánry:**
 - ▶ estetika
 - ▶ obecná teorie umění
 - ▶ cultural studies

- ▶ **Dílčí uměnovědné disciplíny**
 - ▶ literární věda
 - ▶ teatrologie a filmová věda
 - ▶ hudební věda (muzikologie)
 - ▶ dějiny umění

- ▶ **Další příbuzné disciplíny**
 - ▶ teorie kultury (kulturologie)
 - ▶ etnologie
 - ▶ kulturní antropologie
 - ▶ historická antropologie
 - ▶ sociologie kultury